

DYSLEKSJA

Na wstępie chciałam zaznaczyć, że opisane niżej objawy **mogą, ale nie muszą** oznaczać zagrożenia dysleksją. Wszystko zależy od indywidualnego rozwoju dziecka. Jestem pewna, że świadomy Rodzic zdaje sobie z tego sprawę. Jeśli jednak specjaliści mówią, że warto zwrócić uwagę na poniższe objawy, to lepiej wiedzieć. Proszę też żeby **nie przesadzać w drugą stronę**, wyłącznie porównując dziecko do innych. Najtrudniej chyba właśnie spróbować obserwować, ale nie panikować. Wspieramy w dziedzinach, w których maluch ma trudności, wspieramy raczej przez zabawę. Mamy świadomość, że obserwacja to ważna sprawa, tzw. normy rozwojowe także. Jednak **niektóre dzieci po prostu potrzebują więcej czasu** żeby opanować pewne czynności.

Dysleksja może być darem, zależy jak na to spojrzysz

Słyszac słowo „dysleksja” sprawia, że myślimy tylko o utrudnieniach. Takie ujęcie problemu szkodzi dzieciom obniża ich poczucie własnej wartości, budzi poczucie niedoskonałości. Jednak dysleksja ma też swoje dobre strony w wielu przypadkach sprzyja rozwijaniu zdumiewających uzdolnień. Mocną stroną zaobserwowaną u osób z dysleksją są zdolności artystyczne. Być może przyczyna leży w tym, że osoby z dysleksją niekiedy mają problem z komunikacją werbalną lub w pisaniu i chcą wyrazić siebie poprzez działania artystyczne. Inne mocne strony osoby z dysleksją:

- jest bardzo ciekawa świata i wnikliwa
- jest błyskotliwa
- ma bardzo dobrą intuicję, umie „czytać ludzi”
- posiada dużą wyobraźnię
- łatwiej przychodzi jej rozwiązywanie problemów
- postrzega świat w wielu wymiarach – używając wszystkich zmysłów
- widzi „większy obraz”, nie skupia się na detalach
- empatyczna, dbający o innych

- pracowita
- ma ogromną potrzebę osiągnięć i zdobywania wyznaczonych przez siebie celów

Dysleksja – co to takiego...

Do oznaczania zespołu specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu przy prawidłowym rozwoju umysłowym najczęściej używanym terminem jest **dysleksja rozwojowa**. Określenie „rozwojowa” oznacza, że jej objawy występują na każdym etapie rozwojowym, nie pojawiają się nagle i występują wyraźnie od początku edukacji. W okresie wczesnoszkolnym mówimy o **ryzyku dysleksji**.

Trudności w czytaniu i pisaniu mają postać trzech form:

- **Dysleksja** (wąskie rozumienie) – oznacza specyficzne trudności w czytaniu.
- **Dysortografia** - specyficzne trudności z opanowaniem poprawnej pisowni.
- **Dysgrafia** – trudności w opanowaniu pożądanego poziomu graficznego pisma.

Innym rodzajem specyficznych trudności w uczeniu się jest **dyskalkulia**. Obejmuje ona trudności w nauce matematyki, szczególnie arytmetyki, mimo dobrej sprawności intelektualnej i prawidłowo przebiegającego procesu uczenia się. Zdarza się, że współwystępuje z dysleksją rozwojową.

Przyczyny dysleksji rozwojowej:

Przyczyn dysleksji jest kilka. Trudno jednoznacznie określić. Badania, przeprowadzone w ciągu kilku ostatnich lat dowodzą, że może być to efekt uwarunkowań genetycznych. Przyjmuje się, że dziedziczone są dyskretne zmiany w centralnym układzie nerwowym, które warunkują zaburzenia funkcjonalne, leżące u podstaw trudności w czytaniu i pisaniu. Mogą też wynikać ze zmian neurobiologicznych, które powstały podczas ciąży, porodu o nieprawidłowym przebiegu, a także u wcześniaków. Czynniki te powodują, że rozwój psychomotoryczny dziecka jest nieharmonijny, niektóre funkcje rozwijają się dobrze lub ponadprzeciętnie, inne zaś z opóźnieniem.

Zaburzenia dotyczą:

- funkcji percepcyjno-motorycznych (percepcji wzrokowej, słuchowej, ruchowej) i ich integracji,
- lateralizacji i orientacji w schemacie ciała i przestrzeni,
- funkcji słuchowo-językowych,
- pamięci

Pierwszymi objawami, na które zwykle, jako pierwsi zwracają uwagę rodzice, to nieładny charakter pisma ich dziecka, jak również wyjeżdżanie z linijek w czasie pisania, częste mylenie liter oraz ciągłe błędy w zeszytach. Objawy te zauważane są również przez nauczycieli w szkole. Z biegiem czasu zaczynają obserwować, że dziecko naprawdę się stara, poświęca nauce dużo czasu, a mimo tego nie jest ono w stanie nauczyć się pisać bez błędów ortograficznych, jak również nie jest w stanie poprawić swojego pisma. Tak naprawdę objawy dysleksji mogą być obecne znacznie wcześniej niż w wieku szkolnym, tylko, że wtedy nie kojarzymy ich z ewentualnym rozwojem dysleksji w przyszłości. W okresie niemowlęcym maluchy te zazwyczaj od razu zaczynają chodzić bez raczkowania, może wystąpić u nich opóźniony rozwój mowy, mogą mieć problem z budowaniem z klocków lub układaniem puzzli. A co jeszcze może charakteryzować te dzieci....

Dzieci w wieku od 3 do 10 lat

- mała sprawność ruchowa całego ciała, niezdarne ruchy, dziecko nie lubi zabaw ruchowych, późno uczy się jeździć na rowerze,
- mała sprawność ruchowa rąk ma trudności z samoobsługą, ma problem z wiązaniem sznurówek, zapinania guzików, źle trzyma narzędzie pisarskie, nie lubi rysować,
- słaba koordynacja wzrokowo-ruchowa, ubogie rysunki, ma trudności z używaniem nożyczek
- słabsze umiejętności językowe, trudności z budowaniem wypowiedzi
- zaburzenia procesów spostrzegania i pamięci wzrokowej, ma trudności z wyodrębnianiem szczegółów różniących dwa obrazki
- słaba orientacja w schemacie ciała i przestrzeni, myli, która strona jest prawa, a która lewa,
- słabsza sprawność manualna i graficzna, brzydko pisze, nie mieści się w liniaturze, zagina rogi
- trudności w uczeniu się pamięciowym wierszy, piosenek, ma problem z ich zapamiętaniem
- utrzymująca się oburęczność,

- nie pamiętają liter, mylą litery podobne do siebie pod względem fonetycznym i wizualnym, np. b–p, d–b, m–n, e–ę, sz–s, opuszczają litery lub ich drobne elementy, jak ogonki czy kropki
- trudności z opanowaniem poprawnej pisowni,
- nie potrafią różnicować słów podobnie brzmiących, np. półka – bułka,
- z trudem wyodrębnia sylaby i głoski
- w początkowej fazie pisania pojawia się pismo lustrzane, odwracanie liter, cyfr,
- długo utrzymująca się technika głoskowania przy czytaniu tekstu, wolno czyta w sposób niepewny, jakby zgadując słowa

Dzieci w wieku od 10 lat

- trudności ze słuchaniem i z zapamiętywaniem instrukcji, poleceń
- trudności z poprawnym używaniem słów (błędy gramatyczne)
- słaba pamięć sekwencyjna (zapamiętywanie dat, miesięcy, dni tygodnia, tabliczki mnożenia)
- trudności z przypominaniem sobie nazwisk, nazw, dat, numerów telefonów, pomimo bogatego słownictwa i posiadanej wiedzy
- opóźnione tempo opanowania czytania w stosunku do rówieśników, niechęć do czytania
- czytanie niedokładne, bez zrozumienia, lęk wywołany czytaniem na forum klasy
- mylne odczytywanie wyrazów o podobnej budowie (np.: owoce - owce)
- popełnianie błędów, mimo znajomości zasad pisowni
- zapisywanie wyrazu w różny sposób w tej samej pracy pisemnej
- opuszczanie, dodawanie i przestawianie liter w wyrazach, sylab lub wyrazów
- mylenie liter podobnych graficznie
- trudności z pisaniem w języku obcym, nie lubią uczyć się języków obcych
- trudności z pisaniem wypracowań, wolne tempo pracy
- dość liczne błędy gramatyczne
- pismo nieczytelne, niestaranne
- pisanie stanowi problem, wymaga dużo wysiłku, wolne tempo pisania a ręka szybko się męczy
- w sytuacji stresu liczne błędy, które dziecko zauważa później, gdy potrafi się skupić

Matematyka (trudności, które mogą towarzyszyć dysleksji):

- trudności z interpretacją symboli i odczytywaniem tabel
- trudności w prawidłowym zapisywaniu cyfr w odpowiednich kolumnach
- mylenie symboli matematycznych i kierunków w przestrzeni
- trudności w dostrzeganiu figur w układach przestrzennych
- trudności w pamięciowym opanowaniu tabliczki mnożenia

Bibliografia:

1. M. Bogdanowicz: *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*, Gdańsk 2002.
2. M. Bogdanowicz: *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu. Odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*, Lublin 1995.
3. M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, M. Rożyńska: *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców*, Gdynia 2007.
4. W. Brejnak, K. J. Zabłocki: *Dysleksja w teorii i praktyce*, Warszawa 1999.

Iwona Dymowska

